
UŽSIENIEČIŲ TEISINĖS PADĖTIES ĮSTATYMO REALIZAVIMO PROBLEMINIAI ASPEKTAI

Danguolė Seniutienė*

*Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Valstybės sienos apsaugos katedra
Putvinskio g. 70, LT-44211 Kaunas
Telefonas 8 37303640
El. paštas: dseniutiene@mruni.eu*

Reda Čerkauskienė**

*Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie LR vidaus reikalų ministerijos Pagėgių rinktinė
Klaipėdos g. 16, LT-99290 Pagėgiai
El. paštas: reda.cerkauskiene@gmail.com*

Anotacija. Integraciniams procesams įsibėgėjus visuomenėje bei valstybėje vis dažniau operuojama naujomis vertybinėmis koncepcijomis, jos ženkliai transformuojasi ir į nacionalinės teisės normas. Teisės aktų leidyba dar labiau suaktyvėjusi, ypatingai po įstojimo į Europos Sąjungą dienos. Toks intensyvus teisės aktų “štapavimas” nepalieka pakankamai laiko įvertinti teisės normos kokybės, to pasekoje pataisos seka pataisas. O tokia nuolat kintanti situacija verčia visuomenę jaustis nesaugiai. Lietuvai tapus Šengeno erdvės nare, tenka atsakomybė už griežtą asmenų, kertančių išorines Šengeno erdvės sienas kontrolę, siekiant užkirsti kelią nelegaliai migracijai, narkotikų ir ginklų kontrabandai, kitai nelegaliai veiklai. Tačiau nuolatinė teisės aktų kaita ir to pasekoje atsirandantis nacionalinių ir Europos Sąjungos (toliau ES) nesuderinamumas neretai kelia rimtus iššūkius valstybės sienos apsaugą vykdančioms pareigūnoms. Šiame straipsnyje, nagrinėjamos užsieniečių atvykimo į Šengeno erdvę sąlygos, visa apimtimi taikant Šengeno teisyną. Apžvelgiamos praktinės situacijos, susiklostančios pasienio kontrolės punktuose pasienyje su Rusijos Federacijos Kaliningrado sritimi, kai Šengeno teisės aktai ir nacionaliniai teisės aktai tarpusavyje nesutampa arba susiklosčiusi situacija gali būti traktuojama skirtingai. Nagrinėjama negaliojančio kelionės dokumento su jame esančia galiojančia viza problema, taip pat keliamas klausimas dėl trumpalaikės C tipo vizos su pastabų skiltyje esančiu priedu „Transit“ tipo vizos dubliavimosi bei sprendimo dėl grąžinimo įpareigojant išvykti termino problema.

Pagrindinės sąvokos: Valstybės sienos apsaugos tarnybos pareigūnas (toliau-pareigūnas), pasienio kontrolės punktas (toliau PKP), užsienietis, viza, grąžinimas.

ĮVADAS

Valstybės sienos apsaugos tarnyba, kaip viena iš nacionalinį saugumą stiprinančių ir užtikrinančių institucijų, atsako už Lietuvos sausumos ir jūros sienų apsaugą, atvykstančiųjų į šalį ir išvykstančiųjų iš jos asmenų pasienio tikrinimą oro, jūrų, upių uostų ir sausumos pasienio kontrolės punktuose.¹

2007 metais Lietuvai prisijungus prie Šengeno erdvės, kartu prisijungėme ir prie sutarčių ir bendradarbiavimo sistemos, kurios pagrindinis tikslas yra pasienio tikrinimų prie vidinių sienų atsisakymas. Tačiau tuo pačiu įsipareigojome įdiegti kompensacines priemones,

---

¹ VSAT veikla, VSAT veiklos sritys, <http://www.pasienis.lt/index.php?3148104810>, žiūrėta:2012.10.15

kaip antai efektyvi ir griežtesnė išorinių sienų kontrolė, bendradarbiavimo kitų teisėsaugos institucijų bei Šengeno informacinės sistemos sukūrimas. Lietuva yra pasirašiusi ir oficialiai patvirtinusi Šengeno konvenciją bei ją lydinčius pagrindinius Europos Sąjungos teisės aktus, tačiau matyti, kad praktinis šių dokumentų taikymas nacionaliniu lygiu daugiau remiasi Lietuvos valstybės asmenine patirtimi kontroliuojant valstybės sienos apsaugos procesus, o neretai nacionalinės teisės aktai nesutampa su tarptautiniais privalomais teisės aktais. Teisės aktų spragos dažniausia pasireiškia praktinėse situacijose. Aptariami pagrindiniai teisės aktai, kurie taikomi tiesiogiai ir visa apimtimi, tokie kaip LR įstatymas Dėl užsieniečių teisinės padėties (toliau UTPI), Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 562/2006, 2006 m. kovo 15 d., nustatantis taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Bendrijos kodeksą (Šengeno sienų kodeksas) bei Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 810/2009, 2009 m. liepos 13 d., nustatantis Bendrijos vizų kodeksą (Šengeno vizų kodeksas).

Tyrimo objektas – sienos kirtimo reglamentavimas Europos Sąjungos ir nacionalinėje teisėje.

Straipsnio tikslas - išanalizuoti Europos Sąjungos, bei Lietuvos teisinės bazės nuostatas, įvertinti minėtų teisės normų suderinamumą ir įtaką sprendimų priėmimui, užtikrinant teisėtą sienos kirtimą.

Siekiant atsakyti į temos problematiką, straipsnyje naudojami tyrimo metodai: analizės, analitinis, sisteminis, apibendrinimo metodai. Analizės metodas, taikytas nagrinėjant teisės aktus, kuris sudarė sąlygas vertinti tiriamos srities tendencijas; analitinio – kritinio metodo pagalba buvo nagrinėjamos teisės aktų įgyvendinimo problemas pasienio kontrolės punktuose (toliau PKP); apibendrinimo metodas naudotas rašant straipsnio išvadas.

DU PASAI – NEGALIOJANTIS SU VIZA IR GALIOJANTIS BE VIZOS

Šengeno sienų kodeksas numato, kad trečiųjų šalių piliečiai gali atvykti į Šengeno erdvę kertant valstybės sieną, jeigu tenkina šias sąlygas²:

1. jie turi galiojantį kelionės dokumentą ar dokumentus, leidžiančius jiems kirsti sieną;
2. jie turi galiojančią vizą, jei to reikalaujama pagal 2001 m. kovo 15 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 539/2001, nustatantį trečiųjų šalių, kurių piliečiai, kirsdami išorės sienas, privalo turėti vizas, ir trečiųjų šalių, kurių piliečiams toks reikalavimas netaikomas, sąrašus, išskyrus atvejus, kai jie turi galiojantį leidimą gyventi;

² Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB), Nr. 562/2006, 2006 m. kovo 15 d., nustatantis taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Bendrijos kodeksą (Šengeno sienų kodeksas), <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L2006:105:0001:0032:lt:PDF>, žiūrėta 2012.10.18

3. jie pagrindžia numatomo buvimo tikslą bei sąlygas ir turi pakankamai pragyvenimo lėšų numatomo buvimo laikotarpiui ir grįžimui į kilmės šalį arba vykimui tranzitu į trečiąją šalį, į kurią jie tikrai būtų įleisti, arba gali teisėtai gauti tokių lėšų;

4. jie nėra asmenys, dėl kurių į SIS yra įtrauktas įspėjimas neįsileisti;

5. jie nelaikomi keliančiais grėsmę nei vienos iš valstybių narių viešajai tvarkai, vidaus saugumui, visuomenės sveikatai ar tarptautiniams santykiams, pirmiausia – dėl jų valstybių narių duomenų bazėse nėra įtrauktas įspėjimas neįsileisti dėl išvardintų priežasčių.

Praktikoje neretai pasitaiko atvejų, kad trečiųjų šalių piliečiai³ (asmuo, kuris nėra Sąjungos pilietis, kaip apibrėžta Europos bendrijos steigimo sutarties⁴ 17 straipsnio 1 dalyje, ir kuriam netaikomas šio straipsnio 5 punktas), kurie privalo turėti vizas, vyksta per Lietuvos Respublikos valstybės sieną turėdami du pasus, t.y. pasą, kuris pripažintas negaliojančiu (pvz. pilnas datos spaudų), nors jame yra galiojanti viza ir pasą, kuris yra galiojantis, tačiau jame nėra vizos. Kyla klausimų ir keblumų: kaip pareigūnui tokioje situacijoje elgtis, ar užsienietis gali teisėtai kirsti valstybės sieną, kurį pasą, kaip kelionės dokumentą, skaityti tinkantį sienos kirtimui.

2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento Nr. 562/2006, kuris nustato taisykles, reglamentuojančias asmenų judėjimą per sienas, Bendrijos kodeksą (Šengeno sienų kodeksas) 5 straipsnio 1 dalies a ir b punktuose numatoma, kad trečiosios šalies piliečiai, atvykdami į Šengeno erdvę turi turėti „galiojantį kelionės dokumentą ar dokumentus, leidžiančius jiems kirsti sieną“ bei „galiojančią vizą, jei to reikalaujama pagal 2001 m. kovo 15 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 539/2001, nustatantį trečiųjų šalių, kurių piliečiai, kirsdami išorės sienas, privalo turėti vizas išskyrus atvejus, kai jie turi galiojantį leidimą gyventi“. Tokiu atveju užsienietis turi ir galiojantį kelionės dokumentą ir vizą, suteikiančią teisę atvykti į Šengeno erdvę. Galima daryti prielaidą, kad sieną kirsti leistina.

Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ sakoma, kad užsieniečiai, kuriems taikomas vizų reikalavimas į Šengeno erdvę turi teisę atvykti turėdami Šengeno⁵ arba nacionalinę vizas. Šengeno viza – tai viza galiojanti Šengeno valstybėse ir išduodama pagal Šengeno teisinę⁶. Tačiau Lietuvos Respublikos įstatyme Dėl užsieniečių teisinės padėties 2 str. 33 d. sakoma, kad viza – tai „į užsieniečio kelionės dokumentą

³ Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB), Nr. 562/2006, 2006 m. kovo 15 d., nustatantis taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Bendrijos kodeksą (Šengeno sienų kodeksas), <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:105:0001:0032:lt:PDF>, žiūrėta 2012.10.18

⁴ http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=9224, žiūrėta 2012.10.18

⁵ UTPI 12¹ str.2 d., http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=431008, žiūrėta 2012.10.18

⁶ UTPI 2str.27⁴ d., http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=431008, žiūrėta 2012.10.18

įklijuojamas įklijos formos leidimas, leidžiantis atvykti į Lietuvos Respubliką, būti joje ar vykti tranzitu“. Remiantis UTPI 22 str., kuriame sakoma, kad viza yra negaliojanti „...tapus negaliojančiam kelionės dokumentui, į kurį ji buvo įklijuota“, vadinasi, užsienietis, nors ir turintis galiojančią vizą, bet negaliojančiame pase, negali kirsti sienos, kadangi viza privalo būti įklijuota galiojančiame kelionės dokumente.

Remiantis 2001 m. kovo 15d. Tarybos Reglamentu Nr. 539/2001⁷ Šengeno vizos netampa negaliojančiomis, jei jos yra jau nebegaliojančiame asmens kelionės dokumente. Tampa neaišku, kuriuo teisės aktu Valstybės sienos apsaugos tarnybos pareigūnas, dirbantis pasienio kontrolės punkte turi vadovautis. Šitokios teisės aktų spragos, ar netgi prieštaravimas vieno teisės akto kitam, įneša daug dviprasmybių, nevienodos praktikos kaip elgtis tokioje situacijoje ir kaip traktuoti susiklosčiusią situaciją, kelia diskusiją - ar užsienietį įleisti ar ne.

Eilę metų egzistavusios problemos, kuri buvo aptarta pakeitimais nuo 2013-01-01d. UTPI 22 str.2 d. jau yra numatyti. Nauja straipsnio redakcija išdėstyta taip: ”Jeigu galiojanti viza įklijuota negaliojančiame kelionės dokumente, kurio visi puslapiai panaudoti vizoms arba atvykimo ir (arba) išvykimo spaudams, ji pripažįstama galiojančia, jeigu užsienietis kartu pateikia kitą galiojančią kelionės dokumentą.”⁸ Tikėtina jog šito straipsnio pataisa, padės pareigūnams priimti sprendimus, vykdant asmenų kontrolę prie valstybės sienos.

BESIBAIGIANTIS VIZOS GALIOJIMAS IR NAUJOS VIZOS IŠDAVIMAS

Vizų kodekso 21 str. numatoma, kad nagrinėjant prašymą dėl vizos išdavimo, nustatoma, ar užsienietis atitinka sąlygas, numatytas Šengeno sienų kodekse ir įvertinama, ar jis nekeltų nelegalios imigracijos bei valstybių nariu saugumui rizikos. Taip pat ar asmuo ketina išvykti iš valstybių narių teritorijos iki prašomos išduoti vizos galiojimo pabaigos. Taip pat tikrinama kelionės dokumento autentiškumas, pragyvenimo lėšos, ar asmuo nėra asmuo, dėl kurio Šengeno informacinėje sistemoje buvo perspėjimas neleisti atvykti, ar nėra keliantis grėsmę valstybių narių viešajai tvarkai, vidaus saugumui, visuomenės sveikatai ir ar asmuo ketina išvykti iš valstybių narių teritorijos iki vizos galiojimo pabaigos. Žiūrint per šią prizmę, PKP dirbančiam pareigūnui tenka spręsti, ar asmuo spės grįžti iki vizos galiojimo pabaigos ar ne.

⁷ Tarybos reglamentas (EB) Nr.539/2001, 2001 m. kovo 15 d., nustatantis trečiųjų šalių, kurių piliečiai, kirsdami išorines sienas, privalo turėti visas, ir trečiųjų šalių, kurių piliečiams toks reikalavimas netaikomas, sąrašus, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2001R0539:20110111:LT:PDF>, žiūrėta 2012.10.19

⁸ UTPI, http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=431008, žiūrėta 2012.10.18

Nereta situacija, pasitaikanti PKP yra, kai užsienietis atvyksta su viza, iki kurios galiojimo laiko pabaigos likęs vos kelios dienos ar viena diena, tačiau turi ir naują vizą, kuri ryšium su ana įsigalioja sekančią dieną po senosios vizos galiojimo pabaigos. Pareigūnui skenuojant pasą, sistema parodo tą vizą, kuri yra išduota užsieniečiui ir pagal datą dar galiojanti. Žiūrint į tai, kad užsienietis turi vizą, kurios galiojimas pagal datą dar nepasibaigęs, pareigūnas lyg ir turėtų asmenį įleisti į Šengeno erdvę, aišku, jei užsienietis atitinka visa kitas atvykimo sąlygas, numatytas Šengeno sienų kodekse. Tačiau UTPĮ 22 str. nurodo vizos negaliojimo pagrindus. Šio straipsnio 5 dalyje numatoma, kad viza tampa negaliojanti:

1. pasibaigus jos galiojimo laikui;
2. jeigu ji prarasta;
3. jeigu ji panaikinta;
4. jeigu turi klastojimo požymių;
5. išdavus naują vizą;
6. išdavus leidimą gyventi;
7. jeigu sugadinta dėl techninių ar kitų priežasčių ir dėl to netinkama naudoti;
8. tapus negaliojančiam kelionės dokumentui, į kurį ji buvo įklijuota.

Remiantis UTPĮ, šiuo atveju, kadangi asmuo turi naują vizą, senoji tampa negaliojanti, nors data sako ką kita. Be to, nauja viza pagal datą pradės galioti tik po poros dienų. Išsina, kad asmuo atvyko į pasienio kontrolės punktą išvis be galiojančios vizos. Vėlgi keblumas išskyla vertinant, ar asmuo gali kirsti sieną. Pagal UTPĮ šiuo atveju užsienietis galiojančios vizos neturi, nes turi jau kitą vizą. Vizų kodekse tokia situacija neminima. Aišku, tokiu atveju galima kaltinti konsulatą, ambasadą išdavusį naują vizą dar nenustojus galioti senajai. Tačiau galimybė gauti naują vizą tebeturint senąją asmeniui yra, jei asmuo įrodo, kad dėl tam tikrų priežasčių jis negalės iki vizos pasibaigimo išvykti iš šalies (konferencija ar pan.), ir tada jis prašo naujos vizos, kurią jam konsulas suteikia. Tačiau kaip šitą situaciją spręsti punkte dirbančiam pareigūnui. Kaip matome pagal UTPĮ viena iš vizos negaliojimo pagrindų yra naujos vizos išdavimas. Tačiau, kaip traktuotina turėtų būti šita situacija iš tiesų, kadangi asmuo atvyksta su dar galiojančia viza (pagal datą), pareigūnas lyg ir neturi priežasties, aišku, jei atitinka visas kitas atvykimo sąlygas, jo neįleisti, o nauja viza dar “neatidaryta”. Jei asmuo su besibaigiančia viza bus įsileistas, viza jam esant šalies viduje vis dėlto nebus “atidaryta” pagal visas procedūras, kadangi “atidarant” vizą turėtų būti dedamas datos spaudas. Jeigu pareigūno sprendimas būtų asmens neįleisti, situacija kryptų asmens, kertančio sieną

nenaudai, išeina, kad jokio tikslo jam nebuvo vizos išsiimti anksčiau. Ir atrodo paprastoje situacijoje atsiveria erdvė diskusijai.

Jeį traktuojama, kad spės grįžti, ar asmenį įleisti su senąja viza, kuri dar pagal datą yra galiojanti? Turint trumpalaikę “C” tipo “MULT” vizą, asmuo įvažiuoja ir išvažiuoja keletą ar net keliolika kartų. Galima daryti prielaidą, kad asmuo galėtų spėti grįžti iki vizos galiojimo pabaigos. O jeigu traktuotina, kad nespės grįžti iki vizos galiojimo pabaigos – galbūt remtis Vizų kodekso reikalavimais ir asmens neįsileisti? Ar vadovautis UTPĮ ir minėtoje situacijoje vertinti, kad asmuo vizos neturi - sena nebegalioja, kadangi išduota nauja, o nauja dar neįsigaliojusi? Dviprasmiška situacija, kurioje tenka pareigūnui diskreciškai priimti teisingą sprendimą, per ganėtinai trumpą laiką.

SUPAPRASTINTO TRANZITO DOKUMENTAS IR “C “VIZA PASE. “C VIZA TRANSIT”

Supaprastintas tranzitas – tai trečiosios šalies piliečio, kuris, keliaudamas iš vienos savo šalies teritorijos dalies į kitą, kai šios teritorijos dalys geografiškai yra atskirtos, būtinai privalo kirsti vienos ar keleto valstybių narių teritoriją, specialusis ir tiesioginis tranzitas sausuma. Supaprastinto tranzito dokumentas (toliau STD) - tai specialus tranzitą supaprastinantis leidimas, kurį valstybės narės gali išduoti atvykti daug kartų visomis sausumos transporto priemonėmis. Ilgiausias STD galiojimo terminas yra ne ilgiau kaip treji metai. Tranzitas, remiantis STD, neturi tęstis ilgiau kaip 24 valandos.⁹ Toks dokumentas išduodams asmeniui turinčiam svarių priežasčių dažnoms kelionėms iš vienos jo šalies teritorijos dalies į kitą. Kadangi Kaliningrado sritis yra tapusi Rusijos eksklavu¹⁰, iš visų pusių apsuptu ES valstybių, STD yra unikalus susisiekimo dokumentas Rusijos Federacijos žmonėms tarp Didžiosios Rusijos ir Rusijos Federacijos Kaliningrado srities.

Viza – tai valstybės narės išduotas leidimas:

1. vykti tranzitu per valstybių narių teritoriją arba numatomam buvimui joje, kurio bendra trukmė neviršija trijų mėnesių per bet kurį šešių mėnesių laikotarpį nuo pirmo atvykimo į valstybių narių teritoriją datos;
2. vykti tranzitu per valstybių narių oro uostų tarptautines tranzito zonas.¹¹

⁹ Bendrosios konsulinės instrukcijos diplomatinėms atstovybėms ir konsulinėms įstaigoms dėl vizų, (2005/C 326/01), [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52005XG1222\(01\):LT:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52005XG1222(01):LT:HTML), žiūrėta 2012.10.10

¹⁰ Eksklavas (angl. exclave) – atskirta valstybės teritorijos dalis. <http://lietuvai.lt/wiki/Aptarimas:Eksklavas>, žiūrėta 2012.10.18

¹¹ Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB)Nr. 810/2009, 2009 m. liepos 13 d., nustatantis Bendrijos vizų kodeksą (Šengeno vizų kodeksas).

Vizų kodekso VII priede 7 skirsnyje vizos rūšis nurodoma raidėmis “A”, “C” ir “D”.

Neretas užsienietis savo kelionės dokumente – pase turi ir Supaprastinto tranzito dokumentą (STD) ir Šengeno vizą “C”. “C” tipo viza reikalinga Šengeno erdvėje, o STD reikalingas iš vienos trečiosios šalies per valstybės narės teritoriją nuvykti į kitą trečiąją šalį. Tokius du vykimo dokumentus asmuo gali turėti, kadangi jie skiriasi iš esmės savo pobūdžiu ir vykimo tikslu. Tuo labiau, kad STD – tai ne viza, taigi negalima teigti, kad asmuo turi dvi galiojančias visas. Skenuojant pasą sistema parodo, kad asmuo turi STD, kadangi jis praktikoje pastebima esti išduotas anksčiau. Tiek atvkstant, tiek išvykstant, jeigu pats asmuo nepasako, su kuriuo dokumentu nori atvykti (išvykti) į šalį iš to seka painiava. Pvz. Rusijos Federacijos pilietis atvyko į Lietuvos Respubliką, neketindamas vykdyti tranzito, o tik pabūti Lietuvos Respublikoje. Jis tai padaryti gali, kadangi turi “C” tipo Šengeno vizą. Bet jeigu pareigūnų jis neinformavo, kad tranzito neketina vykdyti ir buvo įleistas į Lietuvos Respubliką su STD, išvykstant jis bus pažeidęs vykimo tranzitu sąlygas ir bus traukiamas atsakomybėn pagal LR Administracinių teisės pažeidimų kodekso (ATPK) 206 str. už užsieniečių atvykimo į Lietuvos Respubliką, buvimo ar gyvenimo joje, vykimo per ją tranzitu ar išvykimo iš jos tvarkos pažeidimus. Kyla klausimas, kam tenka didesnė atsakomybė dėl šios situacijos – pareigūnui ar asmeniui. Valstybės sienos apsaugos tarnybos pareigūnas, paskirtas dirbti PKP, turi išsiaiškinti užsieniečio vykimo tikslą, kelionės pobūdį, ar atvykstantis užsienietis turi pakankamai lėšų buvimo Lietuvos Respublikoje metu, ar nėra įtrauktas į užsieniečių, kuriems draudžiama atvykti į Šengeno erdvę sąrašą.¹² Bet lygiai taip pat asmuo, kuris turi STD bei “C” tipo vizą, turėjo konsulate pagrįsti, kam reikalingi šitie dokumentai, leidžiantys kirsti sieną. Vadinasi, asmuo pats asmeniškai yra susipažinęs su šių dviejų dokumentų skirtumais, ir žino, kad kertant sieną, tai bus esminis dalykas bei asmeniškai turi būti suinteresuotas tvarkingam sienos kirtimui. Prarandama daug laiko tikrinant ir aiškinantis, kaip užsienietis įvažiavo, su kuriuo dokumentu, ar tranzitas turėjo būti įvykdytas ar ne.

Be to, teisės aktuse įtvirtinta “C” tipo viza su priedu pastabose “Transit” vėlgi iškėlė daugybę klausimų, kaip šią vizą traktuoti. Ar tai tranzitinė viza ir traktuotina kaip Supaprastinto tranzito dokumentas, ar tai tiesiog trumpalaikė “C” viza. Ar pastabose įrašytas priedas “Transit” gali būti imperatyvi norma tranzito įvykdymui.

¹² Pasienio kontrolės punktų veiklos taisyklės, 2001 m. vasario 2 d., Nr.126, patvirtinta LR Vyriausybės, 12 str., žiūrėta 2012. 10.16

Remiantis protingumo kriterijais vien jau tai, kad įrašas “Transit” yra pastabų skiltyje, manytina, kad asmuo neprivalo vykdyti tranzito. Galima būtų manyti, kad tai yra galimybė vykdyti tranzitą, o ne prievolė. “C” tipo viza ir tranzitas yra savaime nesuderinama su pačiu vykimo tikslu: “C” viza – kelionei į Šengeno valstybių teritorijas, tranzitas – kelionė iš vienos trečiosios šalies į kitą trečiąją šalį pravažiuojant tranzitu valsybę narę. Tranzito terminas taip pat nėra aiškiai įskaitomas. Asmuo prašydamas vizos konsulate manykime, deklaravo, kad jam keletą kartų per metus tenka vykti pvz. iš Rusijos Federacijos Kaliningrado srities į Baltarusijos Respubliką dėl tam tikrų priežasčių – aplankyti, sutvarkyti giminių kapus, t.y. vyksti tranzitu ir vizą “C” su priedu “Transit” jis gavo. Iš esmės gal ir patogiau žmogui turėti vieną vizą su kurią galima plačiau panaudoti, bet pasienio tikrinime tai įneša tam tikros painiavos. Neretai atsiranda piktnaudžiavimas, naudojantis turima įvairiapuse viza. Valstybė sienos apsaugos pareigūnas susiduria su problema, kaip šią situaciją vertinti – reikalauti tranzito vykdymo ar kur ir koku būdu keliaus užsienietis palikti jo asmeninei atsakomybei.

GRAŽINIMAS. ĮPAREIGOJIMAS IŠVYKTI

Jeigu užsienietis pažeidė bent vieną iš šių sąlygų, yra priimamas sprendimas grąžinti užsienietį į užsienio valstybę, kai:

1. panaikinta viza;
2. panaikintas leidimas laikinai gyventi arba leidimas nuolat gyventi;
3. yra Lietuvos Respublikoje pasibaigus vizos galiojimui;
4. gyvena Lietuvos Respublikoje pasibaigus leidimo laikinai gyventi galiojimui;
5. į Lietuvos Respubliką jis atvyko teisėtai, tačiau gyvena Lietuvos Respublikoje be leidimo laikinai gyventi ar leidimo nuolat gyventi, jeigu privalo jį turėti;
6. yra Lietuvos Respublikoje laikotarpį, ilgesnį už UTPI 11 str. nustatytą užsieniečiams buvimo be vizos laiką.

Ir jei yra nors viena iš minėtų priežasčių, bet užsienietis turi galiojantį kitos Europos Sąjungos ar Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybės narės išduotą dokumentą, suteikiantį teisę joje būti ar gyventi, užsienietis yra įpareigojamas išvykti iš Lietuvos Respublikos¹³.

¹³ UTPI 125 str., http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=431008, žiūrėta 2012.10.16

Įpareigojimas išvykti iš LR – tai teisės aktų nustatyta tvarka priimtas sprendimas, pagal kurį užsienietis per nustatytą laiką savanoriškai privalo išvykti į tą Europos Sąjungos ar Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybę narę, kurioje jis turi teisę būti ar gyventi.¹⁴

Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/115/EB 2008 m. gruodžio 16 d. dėl nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse 3 str. 3 dalyje “grąžinimą” įvardina kaip trečiosios šalies piliečio grąžinimo procesas – savanoriškai vykdant prievolę grįžti arba priverstinai į:

- asmens kilmės šalį;
- tranzito šalį pagal Bendrijos ar dvišalius readmisijos susitarimus ar kitas nuostatas;
- kitą trečiąją šalį, į kurią atitinkamas trečiosios šalies pilietis savanoriškai nusprendžia grįžti ir į kurią jis būtų priimamas.

Diskusiją kelia UTPĮ 127 str. - ”Sprendimų dėl įpareigojimų išvykti, išsiuntimo, grąžinimo ir vykimo tranzitu per Lietuvos Respublikos teritoriją vykdymo terminai ir tvarka”, grąžinamo užsieniečio įpareigojimo išvykti terminas - nuo 7 iki 30 dienų. Toks pat terminas atsikartoja ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2008 m. gruodžio 16 d. dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse 6 str. 1 d. Be to, minėto straipsnio 1 d. antroje pastraipoje sakoma “...neatmetama galimybė atitinkamiems trečiosios šalies piliečiams išvykti anksčiau.”, tačiau ši galimybė UTPĮ neminima. Čia numatytas terminas nuo 7 iki 30 dienų. Paprastai tokiu atveju yra nustatomas mažiausias terminas įpareigojimui išvykti – t.y. 7 dienos. Vadinasi, asmuo, gali dar 7 dienas nevykti iš Lietuvos Respublikos teritorijos, o čia dar gal ir paturistauti netgi neturėdamas vizos.

Kitas atvejis: kai kitos valstybės narės, pvz. Latvijos pareigūnai RF grąžinamą pilietį įpareigoja išvykti per 7 dienas. Tada minėtas pilietis vyksta sausuma per Lietuvos Respublikos teritoriją, nelabai skuba, nes turi visas 7 dienas. Pagaliau jis atvyksta į PKP turėdamas kitos valstybės narės, šiuo atveju, Latvijos priimtą sprendimą išvykti, kuris yra dar nepasibaigęs. Vėl kyla klausimai pareigūnams priimant sprendimus: įpareigoti užsieniečių išvykti į tą šalį, į kurią priimtas sprendimas dėl grąžinimo remiantis Latvijos dokumentu, ar priimti antrą sprendimą dėl grąžinimo, nors antras surašytas sprendimas dėl grąžinimo esmės jau nekeičia, ir nors pati esmė nekinta, tačiau asmuo teoriškai gali vykti iš vienos susitariančiosios šalies į kitą, jei kiekvienoje šalyje būtų rašomas naujas sprendimas dėl

¹⁴ UTPĮ 2 str.9 d., http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=431008, žiūrėta 2012.10.16

grąžinimo – išeina, kad asmuo po susitariančiųjų šalių teritorijas gali keliauti nė neturėdamas vizos.

“Galvosūkis” ir tokiu atveju, jeigu kitos valstybės narės priimtame sprendime nurodytas įpareigojimo išvykti terminas yra pasibaigęs. Priimti vėlgi antrą sprendimą dėl grąžinimo, kadangi asmuo jau yra Lietuvos Respublikos teritorijoje neteisėtai, priimti sprendimą dėl išsiuntimo, ar asmuo išvis turi būti sulaikomas ir perduodamas kitai valstybei narei pagal readmisijos sutartį?

Pareigūnai tikrai tokiais atvejais yra sutrikę, kadangi teisės aktai nenumato tikslaus veiksmų plano, nėra instrukcijų kaip tokiais atvejais elgtis. Tai nėra dažnos situacijos PKP, tačiau tie pavieniai atvejai, sukelia neaiškumo, kaip vienoje ar kitoje situacijoje elgtis, kuriuo teisės aktu remtis. Paprastai skaitant teisės aktus tiek nacionalinius, tiek tarptautinius, atrodo, viskas išdėstyta aiškiai ir suprantamai ir apie tokias situacijas nė nepagalvojama, kol jos nepradedamos realizuoti praktikoje.

IŠVADOS

Straipsnyje prieinama prie išvadų, kad reikalinga užpildyti teisės spragas, sprendžiant minėtas problemas, vengiant dviprasmiško teisės aktų aiškinimo bei skirtingos praktikos taikymo pasienio kontrolės metu, kadangi pareigūnas tokiais atvejais priverstas kreiptis į VSAT dėl išaiškinimo, o iš ten dažnai gaunama tik nuorodą į kažkokį principą arba nukreipimą į tuos pačius teisės aktus, o pačios problemos sprendimo nėra. Tai paliekama pareigūno diskrecijai, nes pareigūnas, dirbantis PKP sprendimą turi priimti čia ir dabar.

Būtų galima daryti tokias prielaidas, kad UTPĮ reikalinga būtų įtvirtinti, kad negaliojančiame kelionės dokumente viza yra galiojanti, jei asmuo pateikia kitą galiojantį kelionės dokumentą arba numatyti galimybę perkelti vizą į naująjį pasą.

Įtvirtinti teisės aktuose konkrečius atvejus, kada galima įsileisti į šalį asmenį su besibaigiančia viza turint naują dar neatidarytą vizą arba imperatyvią normą, kad tokių atvejų būti negali.

Užsieniečiui, turinčiam tikslą atvykti į susitariančiąją valstybę ir būti joje išduodama trumpalaikė C viza, vykimui tranzitu - STD arba B tipo viza su 5 dienų tranzito terminu. Panaikinus B tipo visas ir teisės aktuose įtvirtinus C tipo visas su pastabų skiltyje priedašu „Transit“, STD lyg ir netenka prasmės. Apie tai yra pasisakęs ir Lietuvos Vyriausiasis

administracinis teismas 2011 m. sausio 31 d. nutartyje¹⁵: „Sutapatinus B ir C rūšių vizų išdavimo tikslus ir galiojimo ribas, teisės aktų numatytas vizų skirstymas į rūšis netektų prasmės.“ Reikalinga būtų nubrėžti aiškias ribas, kas galima ir kaip privaloma keliauti turint C tipo vizą su priedašu pastabų skiltyje „Transit“.

Atsižvelgiant į efektyvumo principą, kuris įtvirtintas Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnyje¹⁶, būtų galima teigti, kad UTPI 127 straipsnyje įtvirtinus žodį „nedelsiant, kai grąžinimas vyksta PKP“, situacija būtų aiškesnė, kadangi numatytasis mažiausias 7 dienų terminas, PKP esti neadekvatus priimtam sprendimui.

LITERATŪRA

1. LR Administracinių teisės pažeidimų kodeksas, aktuali redakcija 2012 spalio 3d. // Žin., 1985 Nr.1-1
2. Bendrosios konsulinės instrukcijos diplomatinėms atstovybėms ir konsulinėms įstaigoms dėl vizų (2005/C 326/01).
3. Dėl Pasisienio kontrolės punktų veiklos taisyklių patvirtinimo, 2001 m. vasario 2 d., Nr.126, patvirtinta LR Vyriausybės, 12 str., aktuali redakcija 2012. 07.01, Žin., 2001 Nr. 12-346
4. Europos Bendrijos steigimo sutartis (suvestinė redakcija), 1997 spalio 2 d., Nr.11997E.
5. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 562/2006, 2006 m. kovo 15 d., nustatantis taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Bendrijos kodeksą (Šengeno sienų kodeksas), Oficialusis leidinys L, 2006-04-13, Nr. 105-1
6. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 810/2009, 2009 m. liepos 13 d., nustatantis Bendrijos vizų kodeksą (Vizų kodeksas), Oficialusis leidinys L, 2009-09-15, Nr. 243
7. LR įstatymas Dėl užsieniečių teisinės padėties, 2004 m. balandžio 29 d., Nr. IX-2206. // Žin. 2004 Nr.73-2539
8. LR Viešojo administravimo įstatymas, 1999 m. birželio 17 d., Nr.VIII-1234, aktuali redakcija 2011.01.21, Žin. 1999 Nr.60-1945
9. Lietuvos Vyriausiasis administracinis teismas, 2011m. sausio 31 d. nutartis, Administracinė byla Nr.N⁶²-319/2011. Procesinio sprendimo kategorija 20.13, Vilnius.
10. Sprendimų dėl užsieniečio įpareigojimo išvykti, išsiuntimo, grąžinimo ir vykimo tranzitu per Lietuvos Respublikos teritoriją priėmimo ir jų vykdymo tvarkos aprašas, 2012 gegužės 15d., įsakymo Nr. 1V-382.
11. Sprendimų dėl užsieniečio įpareigojimo išvykti, išsiuntimo, grąžinimo ir vykimo tranzitu per Lietuvos Respublikos teritoriją priėmimo ir jų vykdymo taisyklės, 2004 m. gruodžio 24 d, įsakymo Nr. 1V-429.
12. Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie LR VRM veikla, Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie LR VRM veiklos sritys, <http://www.pasienis.lt/index.php?3148104810>, žiūrėta:2012.10.15

¹⁵ Lietuvos Vyriausiasis administracinis teismas, nutartis 2011m. sausio 31 d., Vilnius, Administracinė byla Nr.N⁶²-319/2011. Procesinio sprendimo kategorija 50.13

¹⁶ LR Viešojo administravimo įstatymas, 1999 m. birželio 17 d., Nr.VIII-1234, Vilnius, žiūrėta 2012. 10.18

THE PROBLEMATIC ASPECTS OF REALIZATION OF THE ALIENS ACT

Danguolė Seniutienė*
Mykolas Romeris University

Reda Černiauskienė**
State Border Guard Service at the Ministry of the Interior of the Republic of Lithuania

S u m m a r y

This article investigates the conditions on which foreigners enter the Schengen zone within the framework of the Schengen statute book. The article reviews practical situations occurring at the border crossing on the border of Russian Federation exclave of Kaliningrad when the Schengen legal acts and national legal acts are mutually exclusive or the situation can be interpreted differently. The problem of investigation lies in an invalid itinerary document with a valid visa; moreover, the question of short-term Type C visa recurring with the visa that has a note “Transit” is discussed, as well as the problem for solution for returning on the condition of departing deadline.

The conclusions are drawn that it is necessary to fill legal gaps by solving the problems mentioned above while avoiding ambiguous interpretation of legal acts and application of different practices during border crossing because the officer must apply to State Border Guard Service (SBGS) for assertion; however, most of the time SBGS only provides a reference to a principle or directs to the same legal acts when the problem remains unsolved. This becomes an issue of the officer’s discretion since the officer at the border crossing has to make a decision here and now.

Keywords: State Border Guard Service officer (further on – officer), border crossing (further on – BC), foreigner, visa, returning.

Danguolė Seniutienė*, Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Valstybės sienos apsaugos katedros lektorė, vyresnioji inspektorė. Mokslinių tyrimų kryptys: Viešoji teisė, visuomenės saugumas.

Danguolė Seniutienė*, Mykolas Romeris University, Faculty of Public security, Department of State Border Guard Security, lektor, head inspector. Research interests: public law, public security.

Reda Černiauskienė**, Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie LR vidaus reikalų ministerijos Pagėgių rinktinė. Mokslinių tyrimų kryptys: Viešoji teisė, visuomenės saugumas.

Reda Černiauskienė **, State border guard service at Ministry of the Interior of the Republic of Lithuania Pagėgiai Frontier District. Research interests: Public Law, Public Safety.